

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูทารกตามการรับรู้ของตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูทารกตามการรับรู้ของตนเอง
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการเลี้ยงดูทารกตามการรับรู้ของบิดา จำแนกตามลักษณะครอบครัว ระดับการศึกษา อายุ และลำดับที่เกิดของบุตร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บิดาที่นำบุตรมาตรวจสุขภาพในคลินิกสุขภาพเด็กดี ๓ ศูนย์บริการสาธารณสุขของสำนักงานมัย กรุงเทพมหานคร 4 แห่ง คือ ศูนย์บริการสาธารณสุข 3 บางซื่อ ศูนย์บริการสาธารณสุข 4 ดินแดง ศูนย์บริการสาธารณสุข 21 วิชาเขตทอง และศูนย์บริการสาธารณสุข 23 สีพระยา รวม 201 คน ในการสุ่มตัวอย่างประชากรทำการสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล
- ตอนที่ 2 บทบาทการเลี้ยงดูทารกตามการรับรู้ของบิดา

แบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย บทบาทการเลี้ยงดูทารกของบิดา 5 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้ให้สิ่งของ เครื่องใช้และของเล่น ด้านให้เวลาเป็นเพื่อนเล่นและส่งเสริมการเล่นของบุตร ด้านให้การดูแลบุตรขณะปกติและเจ็บป่วย ด้านให้การปกป้องคุ้มครองบุตรจากอันตรายต่าง ๆ และด้านเป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม แบบสัมภาษณ์เป็นแบบการรับรู้ของบิดาใน

3 ระดับ จำนวน 40 ข้อ ซึ่งหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) กับผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่าง ๆ 10 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายประชากรจริง จำนวน 15 คน เพื่อนำมาหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยง 0.77 ทำการปรับปรุงเครื่องมือ แล้วจึงนำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าสถิติดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของบิดาที่นำมาตรวจสุขภาพ โดยหาค่าอัตราส่วนร้อยละ
2. คำนวณคะแนนรวมในการตอบแบบสัมภาษณ์ บทบาทของบิดาคือการเลี้ยงดูทารกตามการรับรู้ของตนเองโดยส่วนรวม รายคำและรายข้อ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยส่วนรวม รายคำและรายข้อ บทบาทของบิดาคือการเลี้ยงดูทารกตามการรับรู้ของตนเองในกลุ่มบิดาที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย อายุต่ำกว่า 30 ปี และสูงกว่า 30 ปี มีบุตรคนแรกและคนหลัง โดยการทดสอบค่าที (t-test)
4. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยโดยส่วนรวม และรายคำ บทบาทของบิดาคือการเลี้ยงดูทารกตามการรับรู้ของตนเองในกลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา และอุดมศึกษา วิเคราะห์ความแปรปรวน โดยทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทเป็นรายคู่ โดยการทดสอบโดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มบิดาจำนวน 201 คน ส่วนใหญ่เป็นบิดาที่อยู่ในครอบครัวขยาย มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา

มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และมีบุตรเป็นคนแรก (ตารางที่ 1 และ 2)

2. การรับรู้บทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูทารกทั้งกลุ่มเป็นรายค้าน

ก. คำนการเป็นผู้ให้สิ่งของเครื่องใช้และของเล่น บิดาทั้งกลุ่มมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ "ประหยัดเงินส่วนตัว มีแผนประหยัดเงินไว้ให้บุตร" และ "หารายได้เพิ่มขึ้นเมื่อมีบุตร" มีคะแนนเฉลี่ย 2.80, 2.80 และ 2.74 ตามลำดับ และรับรู้ระดับน้อย 3 ข้อ คือ "เลือกซื้อของใช้ที่จำเป็น" "จัดหาของเล่นโดยคำนึงถึงวัยของบุตร" และ "จัดดำเนินการให้ของใช้หรือของเล่นอยู่ในสภาพที่สะอาดเรียบร้อยพร้อมที่จะใช้หรือเล่นได้เสมอ" มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.42, 2.42 และ 2.39 ตามลำดับ ข้อที่มีการกระจายของการรับรู้มากที่สุด คือ "การจัดดำเนินการให้ของใช้หรือของเล่นอยู่ในสภาพที่สะอาดเรียบร้อยพร้อมที่จะใช้และเล่นได้เสมอ" และข้อที่มีการกระจายของการรับรู้ น้อยที่สุด คือ ข้อ "การประหยัดเงินหรือใช้จ่ายส่วนตัวให้น้อยลงเมื่อมีบุตร" (ตารางที่ 3)

ข. คำนการให้เวลาเป็นเพื่อนเล่น และส่งเสริมการเล่นของบุตร บิดาทั้งกลุ่มมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อยู่ในระดับมากทั้งหมด บทบาทที่บิดารับรู้ว่าควรปฏิบัติเป็นประจำที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ระดับมากเป็นอันดับแรก คือ "เต็มใจหรือพอใจที่จะเล่นกับบุตร" มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.92 ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ระดับมาก เป็นอันดับสุดท้าย คือ "ส่งเสริมให้บุตรได้เล่นตามความสนใจของบุตรเอง" มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.53 (ตารางที่ 4)

ค. คำนให้การดูแลสุขภาพปกติและเจ็บป่วย บิดาทั้งกลุ่มมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ "พบุตรหรือสนับสนุนให้ภรรยาหรือญาตินำบุตรไปรับการตรวจจากแพทย์เมื่อเจ็บป่วยแทนการซื้อยาไปรับประทานเอง" มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.84 บทบาทที่มีการรับรู้ว่าควรปฏิบัติเป็นบางครั้ง ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ "เลือกหรือจัดหาห้องหรือมุมใดมุมหนึ่งของบ้านให้เป็นที่อยู่ของบุตร" มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.17 (ตารางที่ 5)

ง. คำนให้การปกป้องคุ้มครองอันตรายต่างๆ บิดาทั้งกลุ่มมีค่าเฉลี่ยการรับรู้อยู่ในระดับมากทั้งหมด ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ "ดูแลซ่อมแซมที่อยู่อาศัย

ที่อาจเป็นอันตรายต่อบุตร" มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.88 ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ที่น้อยที่สุด คือ "ช่วยขจัดสิ่งสกปรก เช่น ฝุ่นละอองภายในบ้าน" มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.53 (ตารางที่ 6)

จ. คำนเป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม ปีกาหังกลุ่มมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ "สนับสนุนให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมตนเอง" มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.86 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ที่น้อยที่สุด คือ "นำบุตรไปสังสรรค์กับครอบครัวอื่นเพื่อให้เกิดเกิดความคุ้นเคยกับคนแปลกหน้า" โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.36 (ตารางที่ 7)

3. สรุปผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทของปีกาคอกการเลี้ยงดูทารก โดยส่วนรวม รายด้าน และรายข้อ

ก. ปีกาที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย รับรู้บทบาทของตัวเองต่อการเลี้ยงดูทารกโดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 8) โดยตัวอย่างปีกากลุ่มครอบครัวขยายเห็นควมมากกว่าปีกากลุ่มครอบครัวเดี่ยว พิจารณารายด้านพบว่า ปีการับรู้บทบาทแตกต่างกัน ที่ระดับ 0.01 ในด้าน "การเป็นผู้ให้สิ่งของเครื่องใช้และของเล่น" "คำนให้การปกป้องคุ้มครองจากอันตรายต่าง ๆ" และด้าน "เป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม" (ตารางที่ 11) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าปีการับรู้บทบาทของตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่อง "จัดดำเนินการให้ของเครื่องใช้หรือของเล่นอยู่ในสภาพที่สะอาดเรียบร้อย พร้อมทั้งจะใช้หรือเล่นได้เสมอ" (ตารางที่ 16) "ทำความสะอาดเมื่อบุตรถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ" "พาบุตรหรือสนับสนุนให้ภรรยาหรือญาตินำบุตรไปรับการตรวจจากแพทย์เมื่อเจ็บป่วยแทนการซื้อยารับประทานเอง" (ตารางที่ 18) "เก็บสิ่งของเครื่องใช้ในบ้านที่อาจเป็นอันตรายให้พ้นมือเด็ก" "ระมัดระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับบุตร เช่น ปลั๊กไฟ" "หาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตราย การปฐมพยาบาล และการดูแลขณะเจ็บป่วย" (ตารางที่ 19) รวมทั้งให้ความใกล้ชิดกับบุตรเสมอ" (ตารางที่ 20) และปีการับรู้บทบาทแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในเรื่อง ประหยัคเงินหรือค่าใช้จ่ายส่วนตัวให้น้อยลงเมื่อมีบุตร (ตารางที่ 16)

รับผิดชอบดูแลบุตรเมื่อภรรยาป่วยหรือไม่อยู่บ้าน ช่วยจัดเตรียมที่นอนและพาบุตรไปนอน (ตารางที่ 18) ช่วยซ้จ้ค้สิ่งส่กปรกภายในบ้าน เช่น ฝุ่นละออง ไม่นำบุตรไปในที่ชุมชนแออัด (ตารางที่ 19) คุณดูแลซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่อาจเป็นอันตรายต่อบุตร มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่ค้ส่ใจค้าง ๆ เกี่ยวกับบุตร และเป็นตัวอย่างแก่คนอื่นในครอบครัวในเรื่องการดูแลบุตร (ตารางที่ 20)

ข. บิดาค้ที่มีอายุค้่ากว่า 30 ปี และ 30 ปีขึ้นไป รับผิดชอบค้าของค้นเองค้่อการเลี้ยงดูทารก โดยส่วนรวม แตกค้างกันอย่่างมีนัยสาค้ัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ค้ั้งไว้ (ตารางที่ 8) พิจารณารายค้านพบว่า บิดารับผิดชอบค้าของค้นเอง แตกค้างกันอย่่างมีนัยสาค้ัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในค้านการเป็นผู้ให้สิ่งของเครื่องใช้และของเล่น และค้านการดูแลขณะป่กค้และเจ็บป่วย (ตารางที่ 12) พิจารณารายค้าพบว่า แตกค้างกันอย่่างมีนัยสาค้ัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่อง หากค้ารู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายการดูแลบุตรขณะเจ็บป่วย (ตารางที่ 24) เป็นแบบอย่่างแก่ค้นอื่นในครอบครัวในเรื่องการดูแลบุตร (ตารางที่ 25) และรับผิดชอบค้างกันอย่่างมีนัยสาค้ัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่อง มีแผนประห้ค้เงินไว้ให้บุตร เช่น ฝากออมส่ิน (ตารางที่ 21) หากค้ารู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูค้็กเพื่อให้เกิดค้ามม่ั่นใจในการเลี้ยงดูบุตร (ตารางที่ 23) คุณดูแลซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่อาจเป็นอันตรายต่อบุตร และหากค้ารู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเมื่อเกิดอันตราย (ตารางที่ 24) และสนับสนุนให้ภรรยาได้เลี้ยงค้้วยค้วยนค้นเอง (ตารางที่ 25)

ค. บิดาค้ที่มีบุตรเป็นค้นแรก และค้นหลัง รับผิดชอบค้าของค้นเองค้่อการเลี้ยงดูทารก โดยส่วนรวมไม่แตกค้างกันอย่่างมีนัยสาค้ัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ค้ั้งไว้ (ตารางที่ 8) พิจารณารายค้านพบว่า ไม่มีค้ามแตกค้างกัน (ตารางที่ 13) แต่เมื่อพิจารณารายค้าพบว่า มีค้ามแตกค้างกันอย่่างมีนัยสาค้ัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่อง หากค้ารู้เกี่ยวกับการดูแลค้็กเพื่อให้เกิดค้ามม่ั่นใจในการดูแลบุตร และ เลือ่กหรือจ้ค้หาห้องหรือมุมค้อมุมหนึ่งของบ้านให้เป็นที่อยู่ของบุตร (ตารางที่ 28) และรับผิดชอบค้างกันที่ระดับ 0.05 ในเรื่อง ไม่นำบุตรไปในที่ชุมชนแออัด ช่วยซ้จ้ค้สิ่งส่กปรกภายในบ้าน เช่น

ผู้ละออง (ตารางที่ 29) รวมทั้งสนับสนุนให้ภรรยาได้เลี้ยงบุตรด้วยนมตนเอง (ตารางที่ 30)

ง. บิดาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา และอุดมศึกษา รับผิดชอบต่อตนเองต่อการเลี้ยงดูทารก โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 9) และเมื่อทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของเซฟเฟ่ (S-Method) พบว่า บิดาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รับผิดชอบต่อตนเองแตกต่างจากบิดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา และบิดาที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษากับมัธยมศึกษา มีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 10) พิจารณารายค้าน พบว่า บิดาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา รับผิดชอบต่อตนเป็นรายค้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ตารางที่ 14) และเมื่อทำการศึกษาเป็นรายคู่ โดยวิธีของเซฟเฟ่ พบว่า บิดาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา รับผิดชอบต่อตนต่างกันในด้านเป็นผู้ให้สิ่งของ เครื่องใช้และของเล่น ด้านให้การดูแลขณะเจ็บป่วย ด้านให้การปกป้องคุ้มครอง อันตรายต่าง ๆ และด้านการเป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม บิดาระดับประถมศึกษา และอุดมศึกษา มีการรับผิดชอบต่อตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านให้เวลาเป็นเพื่อนเล่นและส่งเสริมการเล่นของบุตร บิดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา รับผิดชอบต่อตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านให้เวลาเป็นเพื่อนเล่นและสนับสนุนการเล่นของบุตร (ตารางที่ 15)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การรับผิดชอบต่อบิดาต่อการเลี้ยงดูทารก

ก. ด้านการเป็นผู้ให้สิ่งของเครื่องใช้และของเล่น พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ย การรับรู้มีทั้ง เห็นด้วยมาก และเห็นด้วยน้อย แสดงว่า บิดารับรู้ความบทบาทด้านนี้เป็นบทบาทที่ผู้เป็นบิดาจะต้องปฏิบัติทั้งเป็นประจำและเป็นบางครั้ง บทบาทที่ควรปฏิบัติเป็นประจำ คือ การประหยัดเงิน หรือใช้จ่ายส่วนตัวให้น้อยลงเมื่อมีบุตร

หารายได้เพิ่มขึ้นและฝากออมสินไว้ให้บุตร บทบาทที่ควรปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ เลือกรับของใช้ที่จำเป็น จักหาของเล่นตามวัย และจัดดำเนินการให้ของเล่น หรือของใช้อยู่ในสภาพที่สะอาด เรียบร้อยอยู่เสมอ อาจเป็นเพราะผู้เป็นบิดา เห็นว่า การประหยัด การเก็บเงิน หารายได้เพิ่ม เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้เป็น บิดา ส่วนการซื้อของใช้ของเล่น การจัดดำเนินการนั้น ผู้เป็นมารดาสามารถ จะปฏิบัติได้ และผู้เป็นบิดาจะปฏิบัติเป็นบางครั้งบางคราวเท่านั้น ซึ่งตรงกับการ ศึกษาของ Ruth และ Hartley (Ruth & Hartley 1960 อ้างถึงใน Lynn 1978 : 12-13) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมของเด็กชาย และเด็กหญิง พบว่า การจัดการภายในบ้านเป็นหน้าที่ของเพศหญิง

ข. ด้านการให้เวลาเป็นเพื่อนเล่นกับบุตร และส่งเสริมการเล่น ของบุตร ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก แสดงว่าผู้เป็นบิดา รับรู่วาทะบทที่เป็นบทบาทที่ผู้เป็นบิดาจะต้องปฏิบัติเป็นประจำ คือ เพิ่มใจหรือ พยายามที่จะเล่นกับบุตร ให้ความสนใจพูดคุยด้วยขณะเล่น พยายามให้บุตรเล่นได้ ตามวัย พัฒนาการ เพิ่มเวลาเล่นกับบุตร โดยการเที่ยวเตร่น้อยลง และการเล่น ของบุตรนั้น ควรปล่อยให้เล่นตามความสนใจของบุตรเอง ไม่บังคับหรือเล่นตามใจ บิดา ซึ่งตรงกับการศึกษาของ โคเทลชัค (Milton Kotelchuck) พบว่า ร้อยละ 40 ของเวลาทั้งหมดของบิดา จะใช้ในการเล่นกับบุตร ในขณะที่ผู้เป็น มารดาให้เพียง ร้อยละ 20 และการศึกษาของ มาร์ติน ริชาร์ด (Martin Richards อ้างถึงใน Kierman 1977 : 481-489) พบว่า การเล่นเป็น กิจกรรมที่สำคัญยิ่งของบิดา ร้อยละ 90 ของพ่อจะเล่นกับบุตรอย่างสม่ำเสมอ

ค. ด้านให้การดูแลขณะปกติและเจ็บป่วย ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ บทบาทของบิดาอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เป็นส่วนใหญ่ และเห็นด้วยน้อย เป็นส่วนน้อย แสดงว่า บิดารับรู้ว่าเมื่อบุตรป่วยควรนำไปรับการตรวจจากแพทย์ไม่ควรซื้อยา รับประทานเอง และช่วยดูแลบุตรเมื่อป่วย หรือเมื่อภรรยาไม่อยู่บ้าน หากความรู้ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการเลี้ยงดูบุตร เรียนรู้วิธีการ อุ้มเด็ก ซึ่งเกิดพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กว่าต้องการอะไร และบทบาทที่ควร

ปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ ช่วยจัดอาหารให้บุตร เตรียมที่นอนหรือพาบุตรไปนอน ทำความสะอาดเมื่อบุตรถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ และเลือกจัดหาห้องหรือมุมใดมุมหนึ่งของห้องให้เป็นที่อยู่ของบุตร อาจเป็นเพราะบิดาได้รับการปลุกฝังมาแต่เด็กจากสังคมว่า การจัดการสิ่งต่าง ๆ ภายในบ้านเป็นหน้าที่ของภรรยาเท่านั้น ผู้เป็นบิดาจะช่วยปฏิบัติไต่บางครั้ง เช่น การเตรียมอาหาร เตรียมที่นอน และเรื่องการจัดห้องแยกให้บุตรโดยเฉพาะนั้น ในสังคมไทยมักไม่นิยมที่จะทำ

ง. คำนการปกป้องคุ้มครองอันตรายต่าง ๆ ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทของบิดาเองอยู่ในระดับเห็นควมมากทั้งหมด แสดงว่า บทบาทนี้บิดารับรู้ว่าเป็นบทบาทที่สำคัญสำหรับผู้เป็นบิดา คือ การดูแลซ่อมแซมที่หักอาศัย ระวังระวังอันตรายที่จะเกิดกับบุตร ดูแลเก็บของที่อาจเป็นอันตรายไว้ให้พ้นมือหาความรู้เกี่ยวกับการดูแล การป้องกันและการปฐมพยาบาล รวมทั้งช่วยขจัดสิ่งที่จะมาทำให้บุตรเจ็บป่วย เช่น ความสกปรกภายในบ้าน และในชุมชนแออัด สนับสนุนให้บุตรไปรับภูมิคุ้มกันให้ครบ อาจเป็นเพราะ ผู้เป็นบิดาถูกถ่ายทอดลักษณะความเป็นชาย คือ แข็งแรง ออกทน ร่างกายใหญ่โต มีพลังกำลังมาก และสังคมกำหนดให้เป็นผู้ที่ต้องคุ้มครองผู้ที่อ่อนแอกว่า คือ บุตรและภรรยา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุตรที่อยู่ในวัยทารก ซึ่งเป็นวัยที่พึ่งพิงคนอื่นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งตรงกับการศึกษา การรับรู้ของเด็กต่อบุคคลที่เด็กเห็นว่าจะช่วยเหลือได้เมื่อมีภัยพบว่า เด็กหญิงจะวิ่งไปหาพ่อทุกครั้งที่มีภัยมาถึงตัว (Lamb 1976 : 121)

จ. คำนเป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของบิดาต่อบทบาทค่าน้อยอยู่ในระดับเห็นควมมาก เป็นส่วนใหญ่ แสดงว่า บิดารับรู้วามบทบาทนี้เป็นบทบาทที่ผู้เป็นบิดาจะต้องปฏิบัติเป็นประจำเสมอ ๆ คือ การสนับสนุนให้ภรรยาได้เลี้ยงลูกด้วยนมตัวเอง ชื่นชมเมื่อทราบว่าจะมีบุตร ร่วมวางแผน แก่ปัญหา คัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องการเลี้ยงบุตร ให้เวลาได้ใกล้ชิดกับบุตร อารมณ์ควรราบเรียบเสมอเมื่อติดต่อกับบุตร แสดงความพอใจเมื่อบุตรเข้ามาหาขณะทำงาน เป็นเพราะบิดารับรู้วามบทบาทเหล่านี้จะทำให้สัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว ระหว่างตนและสมาชิกอื่นดีขึ้น จะช่วยให้พัฒนาการของบุตรที่ดีวย นอกจากนี้ ยังจะช่วยให้บรรเทาความกดดันค่านจิตใจของสมาชิกในครอบครัว (Lipkin 1978 : 127) นอกจากจะสร้างสัมพันธ์ภาพแล้ว บิดาควรจะช่วยให้สมาชิกของครอบครัวปฏิบัติบทบาทของตนเองได้สมบูรณ์อีกด้วย ส่วนบทบาทที่

บิคาเรียนรู้ว่า ควรปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ เป็นแบบอย่างแก่คนอื่นในครอบครัวในการ เลี้ยงบุตร และการนำบุตรไปสังสรรค์กับครอบครัวอื่น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มตัวอย่างบิคาที่ศึกษา เป็นบิคาที่มีบุตรคนแรก และอายุน้อย เป็นส่วนมาก ซึ่ง ทำให้ความมั่นใจที่จะเป็นแบบอย่างให้คนอื่นมีน้อย และจากการศึกษา บิคาอาศัย อยู่ในชุมชนกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสังคมที่ต่างคนต่างอยู่ ทำให้บทบาทนี้มีความ สำคัญน้อยไปในความรู้สึกของบิคาเอง

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทของตนเองต่อการ เลี้ยงบุตร

ก. จำแนกตามลักษณะครอบครัว กลุ่มตัวอย่างบิคาครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย มีการรับรู้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย บิคากลุ่มครอบครัวขยาย เห็นควมมากกว่าบิคากลุ่มครอบครัวเดี่ยว โดยเฉพาะ ในเรื่อง "พามุตรหรือสนับสนุนให้ภรรยาหรือญาตินำบุตรไปรับการตรวจจากแพทย์ เมื่อเจ็บป่วยแทนการซื้อยารับประทานเอง" "เก็บสิ่งของเครื่องใช้ในบ้านที่อาจ เป็นอันตรายให้พ้นมือเด็ก เช่น มีด กระจกน้ำร้อน" "ระมัดระวังอันตรายที่อาจ เกิดขึ้นกับบุตร เช่น ปลั๊กไฟ" "หาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตราย และการ ดูแลสุขภาพเจ็บป่วย" "หาความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลบุตร" "ให้เวลาใกล้ชิดบุตร" "การประหยัดเงินไว้ให้บุตร" "การจัดเตรียมที่นอนให้บุตร" "ไม่นำบุตร ไปในที่ ชุมชนแออัด" "ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย" "ร่วมแก้ปัญหาและตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา ต่าง ๆ" รวมทั้ง "เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่น" ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่ครอบครัวขยาย ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกหลายคน อาจเป็นญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีประสบการณ์ การเลี้ยงบุตรมาก่อน และสามารถจะเป็นแบบอย่าง หรือให้คำแนะนำให้ผู้ที่ จะ เป็นบิคาใคร่เกี่ยวกับบทบาทของตนเองได้มาก หรือในครอบครัวขยาย บิคาอาจจะ เรียนรู้การเลี้ยงบุตร โดยที่บิคาเองเคยมีประสบการณ์ช่วยเลี้ยงบุตรผู้อื่นมาก่อน ทำให้ได้รับบทบาทของบิคามามาก ซึ่งจะต่างจากบิคาที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว จะมี โอกาสเรียนรู้บทบาทได้น้อยกว่า ซึ่งตรงกับความเชื่อของ ลินน์ (Lynn 1980 : 226) ที่ว่า ผู้เป็นบิคาได้แบบอย่างการเลี้ยงบุตร หรือบทบาทของการเป็นบิคา มาจากบิคามารดาของตนเป็นส่วนใหญ่ และมีบางเรื่อง คือ "การจัดดำเนินการ

ให้ของใช้หรือของเล่นอยู่ในสภาพที่พร้อมที่จะใช้หรือเล่นได้เสมอ" "ให้การดูแลและบุตรเมื่อภรรยาไม่อยู่บ้านหรือเจ็บป่วย" และ "ทำความสะอาดเมื่อบุตรถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ" เป็นบทบาทที่มีคาถากลุ่มครอบครัวเดี่ยว เห็นด้วยมากกว่าครอบครัวขยาย อาจเป็นเพราะ ในครอบครัวเดี่ยวอยู่กันเพียง บิดา-มารดา-และบุตร เมื่อภรรยาป่วยหรือไม่อยู่บ้าน จึงต้องเป็นหน้าที่ หรือบทบาทของบิดาที่จะต้องดูแลเอง ไม่มีผู้ใดช่วยเหลือเช่นในครอบครัวขยาย

ข. จำแนกตามอายุ จากผลการวิจัยพบว่า บิดาที่มีอายุสูงกว่า 30 ปี รับผิดชอบทำได้มากกว่าบิดากลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี ในทุกเรื่อง อาจเป็นเพราะ บิดาที่มีอายุมากกว่า 30 ปีนั้น เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เพิ่มขึ้น ทำให้รับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ดังที่ จำเนียร ช่วงโชติ (2525 : 5-6) กล่าวว่า การรับรู้จะดีหรือไม่ขึ้นกับประสบการณ์ของชีวิตที่เพิ่มขึ้น ยิ่งมีเพิ่มขึ้นมากเท่าใดย่อมช่วยให้การรับรู้ได้มากและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ค. จำแนกตามลำดับที่การเกิดของบุตร พบว่า บิดากลุ่มที่มีบุตรเป็นคนหลัง เห็นด้วยมากกว่าบิดากลุ่มที่มีบุตรเป็นคนแรก โดยเฉพาะในเรื่อง "หาความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดูแลบุตร" "การเลือกจัดหาห้องหรือมุมใดมุมหนึ่งของห้องให้เป็นที่อยู่ของบุตร" "การไม่พาบุตรไปในที่ชุมชนแออัด" "การซักสิ่งสกปรกภายในบ้าน เช่น ฝุ่นละออง" ที่บิดากลุ่มที่มีบุตรเป็นคนหลังเห็นด้วยมากกว่าบิดากลุ่มที่มีบุตรคนแรกอาจเป็นเพราะ ในบิดาที่มีบุตรคนแรกอาจจะยังสับสนต่อบทบาทของตนเอง ทำให้มีการรับรู้น้อย แต่บิดาที่มีบุตรหลายคนแล้วจะรับรู้ได้มากกว่า เพราะอาจได้เรียนรู้วิธีการเลี้ยงบุตรจากบุตรของตนเองก็ได้ ดังเช่น ลินน์ (Lynn 1978 : 201) โคอาจว่า ผู้เป็นบิดาสามารถเรียนรู้บทบาทของการเป็นบิดาได้จากบุตรของตนเอง และอาจถึงการศึกษามาก (Tash 1959 : 56) ว่า บิดาจะรู้เรื่องบทบาทหรือมองเห็นบทบาทของตนเอง ได้ชัดเจนเมื่อมีบุตรคนที่สอง

ง. จำแนกตามระดับการศึกษา บิดาที่มีการศึกษาาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา มีการรับรู้บทบาทของตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีบิดากลุ่มที่มีการศึกษาาระดับอุดมศึกษา เห็นด้วยมากที่สุด

รองลงมา คือ กลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ บิดากลุ่มประถมศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาได้ช่วยให้บุคคลเกิดการ เรียนรู้อย่างดี ผู้ที่ได้รับการศึกษามาก ทำให้เกิดการเรียนรู้ ตัดสินใจได้ดีกว่าผู้ที่ เรียนน้อย เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2525 : 111-112) กล่าวว่า การศึกษา ช่วยให้บุคคลรู้จักใช้ความคิด ตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกูด (Good 1959 : 97) ให้ความเห็นว่า สติปัญญาทำให้สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ สภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี ฉะนั้น ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูง กว่า มีประสบการณ์มากกว่า ย่อมปรับตัวหาทางได้ดีกว่าบุคคลที่เรียนรู้น้อย

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำหรับฝ่ายบริการการพยาบาล

1.1 เนื่องจากพบว่าระดับการศึกษาของบิดามีผลทำให้การรับรู้ บทบาทของตนเองต่อการเลี้ยงดูทารกแตกต่างกัน โดยเฉพาะในกลุ่มบิดาที่มีการ ศึกษาในระดับประถมศึกษาจะต่างจากบิดากลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดม ศึกษา ฉะนั้นจึงเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะให้คำแนะนำแก่ประชาชนที่มีการศึกษา ต่างกันนั้น ควรจะได้แยกกลุ่มเพื่อความเข้าใจได้พร้อม ๆ กัน

1.2 เนื่องจากพบว่า ลักษณะครอบครัว อายุและการศึกษามีผลให้การ รับรู้บทบาทของบิดาต่างกัน ฉะนั้น การให้คำแนะนำแก่เพศชาย ควรจะได้กระทำ ให้กว้างขวางขึ้น ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะในโรงพยาบาลหรือสถานบริการเท่านั้น ควร จะได้กระจายไปสู่ชุมชนด้วย

2. สำหรับฝ่ายการศึกษา

2.1 การจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลควร เน้นการให้การ พยาบาลทั้งครอบครัว ไม่เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2.2 ควรให้คำแนะนำหรือให้บิดาได้มีส่วนร่วมในการดูแลบุตรโดยเริ่ม ตั้งแต่ในระยะที่ภรรยาตั้งครรภ์ หลังคลอดเพื่อเป็นการเตรียมตัวและลดความวิตกกังวล

2.3 การให้สุขศึกษาแก่บิดา ควรคำนึงถึง อายุ การศึกษา และลักษณะ ของครอบครัว

ข้อเสนอแนะสำหรับการท่วิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาบทบาทของบิคาและมารคาต่อการเลี้ยงดูทารกตามการรับรู้ของตนเองควบคู่กันไป เพื่อจะได้ทราบว่า แต่ละเรื่องใครรับรู้เป็นอย่างไร
2. ควรทำการศึกษาบทบาทของบิคาและมารคาโดยแยกให้ชัดเจนว่า บทบาทใดควร เป็นของเพศชายและบทบาทใดควร เป็นของเพศหญิง
3. ควรศึกษาถึงพฤติกรรมและการเลี้ยงดูทารกของสมาชิกอื่นในครอบครัวที่ต่างกัน
4. ควรศึกษาบทบาทของบิคาต่อการเลี้ยงดูบุตรตามการรับรู้ของตนเองในวัยต่าง ๆ
5. บทบาทของบิคาตามความคิดเห็นของบิคาเอง จำแนกตามเพศของบุตรอาชีพของบิคาและมารคา